

Stenografični zapisnik

prve seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 25. oktobra 1905.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik Theodor Schwarz in c. kr. okrajni glavar Viljem Haas. — Vsi članovi razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, eksclenca Jožef baron Schwegel, dr. Viljem Schweitzer in Jožef Pogačnik. — Zapisnikar: Deželni tajnik Franc Uršič.

Dnevni red:

1. Otvorjenje deželnega zbora.
2. Obljuba novoizvoljenih deželnih poslancev.
3. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
4. Volitev dveh rediteljev.
5. Volitev dveh verifikatorjev.
6. Volitev finančnega odseka 12 članov.
7. Volitev upravnega odseka 12 članov.
8. Volitev verifikacijskega odseka 9 članov.
9. Volitev odseka za letno poročilo.
10. Poročilo o delovanju deželnega odbora za dobo od 1. januarja do konca decembra 1904.
Poročila deželnega odbora, s katerimi se predloži:
11. Priloga 1. Računski sklep kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1904.
12. Priloga 2. Računski sklep deželnega posojilnega zaklada za l. 1904.
13. Priloga 3. Računski sklep deželnokulturnega zaklada za l. 1904.
14. Priloga 4. Dovolitev deželnega prispevka za pogozditev pašnikov na Nanosu graščaka Karola Mayerja v Lozah.
15. Priloga 5. Računski sklep zaklada deželne prisilne delavnice za l. 1904.
16. Priloga 6. Računski sklep normalnošolskega zaklada za l. 1904.
17. Priloga 7. Dovolitev deželnega prispevka za uravnavo Save na progi Laze-Senožeti med km 22-9 do 23-8.
18. Priloga 8. Računski sklep pokojninskega zaklada deželnih uslužbencev za l. 1904.
19. Priloga 9. Računski sklep muzejskega zaklada za l. 1904.
20. Priloga 10. Računski sklep garancijskega zaklada Dolenjskih železnic za l. 1904.

Stenographischer Bericht

der ersten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 25. Oktober 1905.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Edler von Detela. — Regierungsvertreter: k. f. Landespräsident Theodor Schwarz und k. f. Bezirkshauptmann Wilhelm Haas. — Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Erzellenz Josef Freiherr v. Schwegel, Dr. Wilhelm Schweitzer und Josef Pogačnik. — Schriftführer: Landtagssekretär Franz Uršič.

Tagesordnung:

1. Eröffnung des Landtages.
2. Angelobung der neugewählten Landtagsabgeordneten.
3. Mitteilungen des Landtagspräsidentiums.
4. Wahl zweier Ordner.
5. Wahl zweier Verifikatoren.
6. Wahl eines Finanzausschusses von 12 Mitgliedern.
7. Wahl eines Verwaltungsausschusses von 12 Mitgliedern.
8. Wahl eines Verifikationsausschusses von 9 Mitgliedern.
9. Wahl eines Rechenschaftsberichts-ausschusses von 9 Mitgliedern.
10. Rechenschaftsbericht des Landesauschusses für die Zeit vom 1. Jänner bis Ende Dezember 1904.
Berichte des Landesauschusses, mit welchen vorgelegt wird:
11. Beilage 1. Rechnungsabluß des krainischen Lehrer-Pensionsfonds für das Jahr 1904.
12. Beilage 2. Rechnungsabluß des Landesanlehensfonds für das Jahr 1904.
13. Beilage 3. Rechnungsabluß des Landeskulturfonds für das Jahr 1904.
14. Beilage 4. Bewilligung eines Landesbeitrages für die Aufforstung der dem Gutsbesitzer Karl Mayer in Leutenburg gehörigen Hutweiden am Nanos.
15. Beilage 5. Rechnungsabluß des Zwangsarbeits-hausfonds für das Jahr 1904.
16. Beilage 6. Rechnungsabluß des Normalschulfonds für das Jahr 1904.
17. Beilage 7. Bewilligung eines Landesbeitrages zur Regulierung der Save in der Strecke Laase-Senožet zwischen km 22-9 bis 23-8.
18. Beilage 8. Rechnungsabluß des Pensionsfonds der Landesbediensteten für das Jahr 1904.
19. Beilage 9. Rechnungsabluß des Museumsfonds für das Jahr 1904.
20. Beilage 10. Rechnungsabluß des Garantiefonds der Unter-trainerbahnen für das Jahr 1904.

- 21. Priloga 11. Računski sklep gledališkega zaklada za l. 1904.
- 22. Priloga 12. Računski sklep bolničnega, blazničnega in najdenškega zaklada za l. 1904.
- 23. Priloga 13. Računski sklep kranjske kmetijske šole na Grmu za l. 1904.
- 24. Priloga 14. Računski sklep deželnega zaklada za l. 1904.
- 25. Priloga 15. Proračun učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1906.
- 26. Priloga 16. Proračun deželnega posojilnega zaklada za l. 1906.
- 27. Priloga 17. Proračun Grmskega zaklada za l. 1906.
- 28. Priloga 18. Proračun deželnokulturnega zaklada za l. 1906.
- 29. Priloga 19. Poročilo deželnega odbora o volitvi dveh deželnih poslancev iz volilnega razreda velikega posestva.
- 30. Priloga 20. Poročilo deželnega odbora glede dovolitve višjih nego 20% doklad za cestne namene.
- 31. Priloga 21. Poročilo deželnega odbora o zgradbi okrajne ceste Krmelj-Tržišče z dotičnim načrtom zakona.
- 32. Volitev deželnega odbornika iz kurije velikega posestva.
- 33. Priloga 23. Poročilo deželnega odbora glede zopetne predložitve v deželnozbornskih zasedanjih l. 1902, 1903 in 1904 nerešenih predlog.

- 21. Beilage 11. Rechnungsabscluß des Theaterfonds für das Jahr 1904.
- 22. Beilage 12. Rechnungsabsclüsse des Krankenhauses, Irrenhauses, Gebärhauses und Findelfonds für das Jahr 1904.
- 23. Beilage 13. Rechnungsabscluß der kranjischen landwirtschaftlichen Schule in Stauden für das Jahr 1904.
- 24. Beilage 14. Rechnungsabscluß des Landesfonds für das Jahr 1904.
- 25. Beilage 15. Vorschlag des Lehrpensionsfonds für das Jahr 1906.
- 26. Beilage 16. Vorschlag des Landesanlehensfonds für das Jahr 1906.
- 27. Beilage 17. Vorschlag des Staudner Fonds für das Jahr 1906.
- 28. Beilage 18. Vorschlag des Landeskulturfonds für das Jahr 1906.
- 29. Beilage 19. Bericht des Landesauschusses über die Wahl zweier Landtagsabgeordneten aus der Wählerklasse des Großgrundbesitzes.
- 30. Beilage 20. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Bewilligung von mehr als 20% igen Umlagen für Straßenzwecke.
- 31. Beilage 21. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Bau der Bezirksstraße Krmelj-Tržišče unter Anschluß des betreffenden Geseigentwurfes.
- 32. Wahl eines Landesauschußmitgliedes aus der Kurie des Großgrundbesitzes.
- 33. Beilage 23. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Wiedervorlage der in den Landtagsessionen der Jahre 1902, 1903 und 1904 unerledigt gebliebenen Vorlagen.

Začetek seje ob 11. uri 40 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 40 Minuten Vormittag.

2. Eröffnung des Landtages.

2. Otvorjenje deželnega zbora.

Deželni glavar:

Visoki deželni zbor! Čast mi je otvoriti deželni zbor vojvodine Kranjske, sklican z Najvišjim patentom z dne 29. septembra t. l. na današnji dan.

Prav uljudno pozdravljam vse častite gospode poslance, ki so se danes tukaj zbrali.

Današnja seja ima še poseben pomen, ker imam častni nalog, predstaviti od Njega Veličanstva imenovanega deželnega predsednika za vojvodino Kranjsko, veleblagorodnega gospoda Teodorja Schwarzza.

Pozdravljamo ga in želimo srčno, da bi uspešno izvrševal svoj težavni, velevažni posel v korist in blagor dežele Kranjske. Da bo v to svrhu krenil na pravo pot, pokazal je že pri svojem nagovoru pri sprejetju političnih uradnikov. Naglašal je, da je treba političnim uradnikom zadobiti zaupanje ljudstva (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Dobro, dobro! Ravno narobe kakor je bilo prej!») in da morajo v to svrhu postopati tako, da kažejo ljubezen do ljudstva (Živahno odobravanje na levi — Lebhafter Beifall links) in da kažejo dobrohotnost do njega. Tukaj je izrazil v kratkih besedah velevažen program, ki kaže blagohotno srce, pa tudi bistri razum za tok sedanjega časa. Zatorej pozdravljamo to izjavo, katera je vzbudila veseli odmev po celi kranjski deželi. (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Tako je! Istina!»)

Visoka zbornica! Deželnega zbora čaka tudi letos mnogo posla. Nakupičilo se je obilo dela in to temveč, ker je zaostalo tudi iz prejšnjih zasedanj mnogo gradiva. Kar se tiče poslovanja deželnega odbora, položil je svoje letno poročilo, katero so gospodje deželni poslanci že danes prejeli. O finančnem gospodarstvu pa bo položil račun po računskih zaključkih.

Delovanje deželnega odbora je, kakor je pač umevno, bilo jako otežkočeno in ovirano, ker nismo imeli še potrjenega proračuna za leto 1905. Zato se je moral deželni odbor pri izplačevanju iz deželnih sredstev omejiti na to, da se izplača, kar je dežela dolžna plačati na podlagi obstoječih postavnih določil in na podlagi ali vsled sklepov visokega deželnega zbora, ki so še v veljavi. Edino izjemo delal je deželni odbor v tem, da se je moral udeležiti razpisanih dražb za državno užitnino, ne da bi bil za letos in za lansko leto dobil v to potrebnega pooblaščenja od deželnega zbora. A storiti je to moral, ker bi bil sicer oškodoval v obilni meri deželne finance. Ker bo pa deželni odbor o tem itak še predložil posebno poročilo, meni ni treba, da bi o tem vprašanju že danes nadrobno razpravljali.

Wenn sich in den Landtagen die Verhandlungen in der Regel nur auf die Landesangelegenheiten erstrecken, welche in den Wirkungskreis der Landtage gehören, so gibt es doch aktuelle Fragen von so großer politischer Bedeutung, welche das Interesse einzelner Länder oder eigentlich aller Länder tangiren, daß sie auch schon in mehreren Landtagen Kundgebungen veranlaßten.

Die verhängnisvolle ungarische Krise, welche ihre düsteren Schatten auch auf die Königreiche und Länder diesseits der Leitha wirft und die Zukunft der österreichisch-ungarischen Monarchie in einem sehr düsteren Lichte erscheinen läßt, bietet Anlaß allen Landtagen, zu dieser Frage Stellung zu nehmen.

Ich habe schon in der Sitzung vom 24. September 1903 hier im hohen Hause betont, daß gegenüber den magharischen Aspirationen gegen die Einheit der Armee und Monarchie alle Völker diesseits der Leitha sich vereinigen sollen zur Abwehr der ungerechtfertigten, maßlosen Angriffe und Forderungen.

Nun sind aber die Dinge bereits soweit gediehen, daß sich die sogenannte Koalition in Ungarn offen gegen die Krone auflehnt und gegen die von ihr eingesetzte Regierung. Da ist es denn doch die höchste Zeit, daß auch die Völker diesseits der Leitha sich zu einer Koalition vereinigen, um die Angriffe auf die vitalen Interessen der Einheit der österreichisch-ungarischen Monarchie energisch zurückzuweisen.

Prebivalci dežele Kranjske so stali stoletja na braniku države proti vsem napadom, naj so prišli od izhoda ali iz juga. Tudi sedaj v tem opasnem položaju stoje kranjski prebivalci s starodavno zvestobo in udanostjo na strani presvetlega cesarja (Poslanci vstanejo — Die Abgeordneten erheben sich), ki tako bridko nehvaležnost žanje v tistem narodu, kateremu je izkazal toliko milosti in dobrot. V izraz čutstva prebivalstva kranjske dežele izražamo tudi danes pri otvoritvi deželnega zbora iskreno željo, da bi Bog ohranil in obvaroval našega presvetlega cesarja in zato kličemo navdušenega srca: Slava presvetlemu cesarju Franc Jožetu I.! Hoch Seine Majestät der Kaiser! (Vsa zbornica kliče trikrat navdušeno: — Daß ganze Haus ruft begeistert dreimal: «Slava! Hoch!»)

Veleblagorodni gospod deželni predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik Schwarz:

Visoka zbornica! Zahvalim se pred vsem precejšenemu gospodu deželnemu glavarju za uljudni pozdrav.

Prvikrat, ko imam visoko čast, prisostvovati zborovanju visokega deželnega zbora, izražam svoj ponos in svoje veselje, da sem bil po milosti Njegovega cesarskega in kraljevega Veličanstva presvetlega cesarja poklican na čelo uprave vojvodine Kranjske, dežele, katera radi svoje zgodovine, radi svojega poštenega, vrlega in delavnega prebivalstva (Poslanec dr. Šusteršič: — Abgeordneter Dr. Šusteršič: «Dobro, dobro!») in radi svojih naravnih lepot in zakladov zavzema tako odlično mesto med kronovinami naše ljubljene avstrijske domovine. (Pohvala na levi — Beifall links. — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Dobro, dobro!»)

Hochgeehrte Herren! Da es meine Aufgabe ist, die Regierung im hohen Landtage zu vertreten, gereicht es mir zur hohen Genugtuung, Sie, hochgeehrte Herren, bei Ihrem Zusammentritte zur verfassungsmäßigen Tätigkeit achtungsvollst zu begrüßen und letzterer den besten Erfolg zu wünschen. Ich brauche Sie, hochgeehrte Herren, wohl

nicht besonders zu versichern, daß ich Ihren Beratungen stets mit der größten Aufmerksamkeit folgen werde, daß ich jederzeit gerne bereit bin, Aufschlüsse zu geben und Anfragen zu beantworten, sowie es mir überhaupt eine angenehme Pflicht sein wird, die auf das Wohl der Bevölkerung gerichtete Tätigkeit der hohen Landesvertretung in allen ihren Stadien auf das kräftigste zu fördern.

Prečastiti gospodje! Veliko število nujnih zadev čaka Vašega razpravljanja in rešitve. Žalibog so v zadnjih časih nastopile razmere, katere preprečujejo plodonosno delovanje visokega zbora. Ni dvoma, da se dajo vse posamične stranke voditi od najboljše volje za blagor prebivalstva in da se njihovo stremljenje ravna izključno po želji, koristiti ljudstvu. Zdi se mi pa, da dežela trpi pod omenjenimi razmerami in bodi mi zategadelj dovoljeno, izreči živahno željo, da bodo prečastiti gospodje poslanci po svoji modrosti in zmernosti z Božjo pomočjo kmalu našli srečen izid iz sedanjega položaja. Zdi se mi, da se bo dežela, enkrat rešena te more, oddahnila in se bo razvila za lepo in srečno bodočnost.

Želim torej znova iskreno Vašemu delovanju naj-srečnejši uspeh. (Pohvala na levi. — Beifall links. — Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro, dobro!“)

Deželni glavar:

Visoki zbor! Predno preidemo na rešitev dnevnega reda, spominjati se mi je deželnih poslancev, ki so dolgo vrsto let z nami delovali in počivajo sedaj v hladni zemlji. (Poslanci vstanejo. — Die Abgeordneten erheben sich.)

Dne 10. decembra 1904 je umrl na Dunaju deželni poslanec vitez Langer, daleč od svoje domovine, od njega toliko ljubljene krasne Dolenjske. Pokopan pa je bil vendar v zemlji domači v Šmihel-Stopičah. Vsi gospodje poslanci, ki so ž njim delovali, poznali so ga kot spretnega, delavnega deželnega poslanca in koncilijantnega tovariša. Največjo zaslugo pa si je pridobil ravno kot poročevalec v akciji za regeneracijo vinogradov na Dolenjskem in sploh pri vseh deželno-kulturnih vprašanjih, pri katerih je on velikokrat kot deželni poslanec sodeloval. Gotovo mu bo visoka zbornica ohranila prijazen spomin.

Komaj je preteklo mesec dni in potrkala je nemila smrt zopet na vrata drugega deželnega poslanca — dr. Schafferja. Dne 13. januarja t. l. je bil še pri seji deželnega odbora in nihče od nas v deželnem odboru ni mislil, da je bilo zadnjikrat, da smo ga videli, kajti dne 24. januarja t. l. izdihnil je svojo blago dušo. Dr. Schaffer je bil izvoljen v deželni zbor že leta 1877. in je ostal, izvzemši VII. volilno dobo šestih let — ves ta čas istega član. Vsem gospodom poslancem je znano, da se je odlikoval po vsestranski izobraženosti in delavnosti, kakor tudi kot jako spreten govornik. Da je tudi v deželnem odboru v polni meri vršil svojo dolžnost, to je umevno. Imel je velevažne referate v deželnih dobrodelnih zavodih, prisilni delalnici in ustanovah ter se je nasproti strankam, s katerimi je imel veliko opraviti zlasti v sirotinskih zadevah in glede raznih ustanov, vedno kazal kot

jako prijaznega, dobrosrčnega in objektivnega moža. Gotovo je, da bodo gospodje deželni poslanci tudi temu možu, s katerim so toliko časa sodelovali, ohranili časten in prijazen spomin.

In še ena — tretja žrtev je, katero je pobrala nemila smrt in sicer najstarejšega deželnega poslanca, ki sicer v zadnji dobi ni bil več član te zbornice, ki je pa takoj leta 1861., ko se je ustavno življenje pričelo, vstopil v deželni zbor in ostal poslanec do leta 1895. To je bil starosta vseh kranjskih deželnih poslancev baron Oton Apfaltrer. On je bil tudi iz dežele Kranjske poklicani član gosposke zbornice. Stenografični zapisniki vseh teh let, ko je bil deželni poslanec, spričujejo njegovo marljivost in njegovo uspešno delovanje in upošteval se je vedno kot jako resen in mnogo upliven poslanec. Omeniti pa moram, da si je največjo zaslugo pridobil tistikrat, ko je bil kot zastopnik kranjske dežele poklican v centralno komisijo za uravnavo zemljiškega davka. Znano je, da se je vsled pravilne in pametne cenitve po okrajnih cenilnih komisijah na Kranjskem jako znižal čisti katastralni donos, ki je podlaga zemljiškemu davku in da se je vsled tega svota zemljiškega davka na Kranjskem znižala za več kakor 300.000 gld. na leto. Umevno je, da so se zastopniki drugih dežel v centralni komisiji strastno protivili tej cenitvi na Kranjskem in da je le baron Apfaltrer, ki je takrat kot član centralne komisije prepotoval vse južne dežele avstrijske, da si priskrbi potrebno gradivo in temeljite informacije, bil tisti mož, ki je na podlagi svojih temeljitih študij vendar v komisiji dokazal, da je bila kranjska dežela hudo z zemljiškim davkom preobložena in da je popolnoma upravičeno, če se zniža svota zemljiškega davka za 300.000 gld., kar je tudi obveljalo. Deželni zbor kranjski je tudi upošteval to zaslugo barona Apfaltrerja in mu v javni seji izrekel za to zahvalo dežele, in ostane mu ohranjen hvaležen, časten spomin.

Gospodje poslanci so itak že vstali v znak sožalja ob izgubi imenovanih deželnih poslancev in mislim, da ravnam popolnoma v zmislu gospodov deželnih poslancev, če ukrenemo, da se izraz tega sožalja zabeleži v zapisniku današnje seje. (Poslanci se vsedejo. — Die Abgeordneten nehmen ihre Sitze ein.)

Naznaniti mi je, da se je opravičil gospod poslanec Pogačnik, ki vsled bolezni ni mogel priti k današnji seji.

Istotako se mi je povedalo, da je gospod poslanec eksclenca baron Schwegel po bolezni zadržan se udeležiti današnje seje.

Sedaj pride na vrsto točka:

2. Obljuba novoizvoljenih deželnih poslancev.

2. Angelobung der neugewählten Landtagsabgeordneten.

Kakor slavni deželni zbor razvidi iz dotičnega poročila deželnega odbora, izvoljena sta bila deželnima poslancema iz kurije veleposestva gospod grof Rudolf Margheri in gospod Franc Galle. Po deželnem redu imata storiti torej svojo obljubo.

§ 9 der Landesordnung verfügt (bere — lieft):

«Die Landtagsabgeordneten haben bei ihrem Eintritte in den Landtag dem Kaiser Treue und Gehorsam, Beobachtung der Gesetze und gewissenhafte Erfüllung ihrer Pflichten in die Hände des Landeshauptmannes an Eidesstatt zu geloben.»

Indem ich die beiden neueintretenden Herren Landtagsabgeordneten auf das herzlichste begrüße, bitte ich sie, diese Angelobung in meine Hand zu leisten.

Abgeordneter Graf Margheri:

Ich gelobe!

Abgeordneter Galle:

Ich gelobe!

Deželni glavar:

Točka:

3. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

3. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.

Izročena mi je bila cela kopa peticij. Nekatero so iz prejšnjih let ponovljene, nekatere na novo vložene. Vse te peticije se morajo po opravnem redu v deželni zbornici navesti, če tudi ne prečitati, če to nihče ne zahteva. Predlagam torej, da bo gospod zapisnikar sedaj prečital vse peticije, ki so bile vložene. Glede postopanja, kateremu odseku naj se izroče, predlagam, ker je večina teh peticij bila že itak enkrat v deželnem zboru in raznim odsekom izročena, da se vse tiste peticije, ki so že enkrat bile izročene temu ali onemu odseku, izroče ravnotistim odsekom, glede novih peticij pa naj se me pooblasti, da jih izročim tistim odsekom, katerim spadajo. (Pritrjevanje. — Zustimmung.)

Glede peticij zaradi volilne reforme bodo gospodje poslanci morda stavili predlog, da se izroče posebnemu odseku, ki bi se imel v to svrho voliti.

Torej prosim, da se sedaj naznanijo vložene peticije.

Tajnik Uršič

(bere — lieft):

Vodstvo Lichtenturnove sirotišnice prosi podpore za stavbne stroške šolskega poslopja.

Vodstvo Lichtenturnove sirotišnice prosi podpore za vzdrževanje osemrazrednice.

Vodstvo Lichtenturnove sirotišnice prosi podpore za zvišanje ustanovnine za deželne sirote od 180 na 200 K.

Mestni magistrat ljubljanski prosi za zvišanje dotacije višji deklški šoli.

Mestni magistrat ljubljanski prosi za preosnovitev osemrazredne mestne ljudske šole v petrazredno ljudsko, in trirazredno meščansko deško šolo.

Dramatično društvo prosi, da se mu lože prepusté brezplačno in da sme igrati vsak drugi dan.

Vodstvo učiteljske pripravnice prosi podpore za revne dijake.

Vodstvo šole za čipkarstvo v Idriji prosi za ustanovitev ustanov za obiskovalke šole.

Berein der Beamten der österr. Zwangsarbeitsanstalten in Korneuburg bittet um Subvention.

Salezijanski zavod na Rakovniku prosi, da bi dežela plačevala učitelja na ondotni šoli.

Marburger Unterstützungsverein für entlassene Sträflinge bittet um Subvention.

Unterstützungsverein an der Hochschule für Bodenkultur in Wien bittet um Subvention.

Unterstützungsverein an der k. k. Bergakademie in Leoben bittet um Subvention.

Finz Hedwig, Distriktsarztenwitwe, bittet um Pensionsbewilligung.

Globočnik Ottilie, Distriktsarztenwitwe, bittet um Pensionsbewilligung.

Zadruga za domačo prašičo- in živinorejo v Ribnici prosi podpore.

Zupanstvo v Radencah prosi za podporo za zgradbo nove občinske ceste.

Androjna Marija, vdova dež. pomožnega uradnika prosi za podaljšanje miloščine.

Zupanstvo v Dovjem in slov. planinsko društvo prosita 1000 K podpore za popravo ceste iz Mojstrane v Vrata.

Vidmar Filomena, učiteljska vdova, prosi za podaljšanje miloščine.

Golmajer Franc, nadučitelj v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Unterstützungsverein am Untergymnasium in Gottschee bittet um Subvention.

Vorstellung der Studentenküche in Gottschee bittet um Subvention.

Gantar Ivan, nadučitelj v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Hočevar Karolina, učiteljska vdova, prosi za podaljšanje miloščine.

Pazniki dež. prisilne delalnice prosijo za vštovanje vojaških službenih let v pokojnino.

Trgovsko društvo «Merkur» prosi za denarno podporo.

Philharmonische Gesellschaft bittet um Subvention.

Zupanstvo v Ribnem prosi podpore za popravo Kupljeniškega mostu čez Bohinjsko Savo.

Siard Barbara, vdova paznika dež. prisilne delalnice, prosi za denarno podporo.

Ravnateljstvo II. c. kr. drž. gimnazije v Ljubljani prosi podpore za revne dijake.

Pegan Leopold, umirovljeni učitelj, prosi za zvišanje pokojnine.

Eppich Matija, odgonski sprevodnik v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Svetlič Jožefa, vdova gledališkega kurjača, prosi za denarno podporo.

Podkrajšek Henrik, učitelj na obrtni šoli v Ljubljani, prosi nagrade za izdajo knjige: «Obrtno računstvo.»

Posestniki iz Breznice pri Žireh prosijo podpore za zgradbo nove vozne poti od Breznice do Osojnice.

Kunšič Marija, učiteljska vdova, prosi podpore.
Gasperin Kaspar, nadučitelj v p., prosi, da se mu prizna cela pokojnina.

Podporno društvo zasebnih uradnikov v Ljubljani prosi podpore.

Slovenska šolska Matica v Ljubljani prosi denarne podpore.

Sluga Ferdo, paznik prisilne delalnice v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Štrukelj Anton, paznik prisilne delalnice v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Raktelj Franc, nadučitelj v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Kobe Ivan, posestnik v Vukovcah, prosi denarne podpore za napravo vodnjaka.

Bozja Josip, nadučitelj v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Vrhovec Franc, paznik pris. delalnice, prosi za umirovljenje.

Kemperle Martin, cestar na deželni cesti, prosi za stalno mesečno podporo.

Dfterr. Gesellschaft zur Befämpfung des Straßenstaubes bittet um Subvention.

Društvo «Narodna šola» prosi podpore.

Adamič Ana, učiteljska sirota, prosi za podaljšanje miloščine.

Wenedig Magdalena, učiteljska vdova, prosi za podaljšanje miloščine.

Kaligar Hedvika, učiteljska vdova, prosi za zvišanje odgojnine.

Wurner Amalija, vdova okrožnega zdravnika, prosi za miloščino.

Vrančič Valentin, provizioniran paznik, prosi za zvišanje provizije.

Stopar Franc, modroslovec na Dunaju, prosi za podporo.

Podporno društvo za slov. visokošolce v Pragi prosi za podporo.

Malavašič Marjana, posestnica pri sv. Joštu, prosi za odpis 3% potresnega posojila.

Bartl Josipina, nadučiteljska vdova, prosi za posmrtno četrt po svojem ranjkem možu.

Slov. planinsko društvo v Ljubljani prosi za podporo.

Klinar Franc, učitelj v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Ravnateljstvo c. kr. gimnazije v Kranju prosi podpore revnim dijakom.

Štupar Johanna, Lehrerswaife, bittet um Gnadengabe.

Dr. Franc Derganc prosi ustanove za operaterje.

Novak Alojzija, učiteljeva sirota, prosi za letno podporo.

Tomazin Franciška, pazniška vdova, prosi za miloščino.

Adamič Janez v Ponikvah prosi za podporo za trebljenje požiralnikov.

Koller Marija, učiteljeva vdova, prosi za zvišanje pokojnine.

Pfeifer Jos., deželni tajnik v p., prosi za zvišanje pokojnine.

Dr. Alois Valenta bittet um Belassung seiner Jahresremuneration als Pension.

Flis Gregor, kurat v dež. bolnišnici, prosi za zboljšanje plače.

Stojec Franc, nadučitelj v p., prosi za odpust preveč prejete starostne doklade.

Osana Marija, učiteljska vdova, prosi za podaljšanje miloščine.

Asilno društvo na Dunaju prosi za podporo.

Andrée Leopold, cand. phil. na Dunaju, prosi za podporo vsled bolezn.

Krajni šolski svet v Tribučah prosi za podporo 150 K za zgradbo vodnjaka.

Armič Leopold, nadučitelj v Ljubljani, prosi za odpust povračila preveč prejete starostne doklade.

Majer Josip, vpok. nadučitelj v Ljubljani, prosi za odpust povračila preveč prejete starostne doklade.

Deželna zveza za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem prosi podpore.

Gostiša Marija, učiteljska vdova, prosi za podporo.

Vogelnik Pavla v Ljubljani prosi za podporo vsled bolezn.

Zanoškar Uršula, vdova dež. oficijala, prosi za podaljšanje miloščine.

Društvo v podporo revnih dijakov v Novem mestu prosi za podporo.

Dr. Marinko Jos. v Novem mestu prosi za podporo za dijaško kuhinjo.

Novak Ana, babica v Metliki, prosi za miloščino.

Jerič Janez, bivši sluga dež. zemljiško-odvezne komisije, prosi za zvišanje miloščine.

Gospodarski odbor vasi Rakitnik in občina Slavina prosita, da bi deželni tehnik izdelal načrte za vodovod.

Društvo «Jednakopravnost» v Idriji prosi, da se Idrija zveže z železnico, za podporo realki in za olajšave pri zgradbi delavskih hiš.

Prebivalci vasi Bukovec, Dvorskavas itd. prosijo za izločitev iz občine Sv. Gregor in ustanovitev samostojne občine Dvorskavas.

Županstvo Šmartno prosi za preložitve deželne ceste Šmartno-Litija.

Sebenikar Lovro in tovariši na Uncu prosijo za spremenitev lovskega zakona.

Županstvo Borovnica prosi, da se gozd «Podsebojen laz» izloči iz davčne občine Bezuljak in priklopi Borovnici.

Županstva Dvor, Trebnje in Mirna prosijo za zgradbo železnice iz Št. Janža v Trebnje ali Velikoloko.

Županstvo Škocijan in drugi prosijo za zgradbo mostu čez Krko.

Deželni glavar:

Te peticije se bodo odkazale, kakor že prejšnja leta, finančnemu, oziroma upravnemu odseku.

Tajnik Uršič

(nadaljuje — fortfahrend):

Peticijo za splošno in enako volilno pravico vložil predsedstvo ljudskega shoda: Kamnagorica, Kamnik, Litija, Mojstrana, Polje, Preska, Radeče, Škofja Loka, Tržič, Vrhnika.

Deželni glavar:

Peticije zaradi volilne reforme so bile lansko leto izročene ustavnemu odseku. Na dnevnem redu ni volitev ustavnega odseka, če pa visoka zbornica želi, da se danes ta odsek voli, se mu bodo izročile vse te peticije, katerih namen je prememba volilnega reda.

Prosim torej, da stavi kdo gospodov deželnih poslancev predlog za volitev ustavnega odseka.

Poslanec dr. Majaron:

Predlagam, da se koncem seje voli ustavni odsek, sestojč iz 12 članov.

Poslanec dr. Šusteršič:

Jaz se pridružujem popolnoma temu predlogu, da se voli ustavni odsek, sestojč iz 12 članov, predlagam pa, da se volitev izvrši takoj.

Deželni glavar:

Gospodje se strinjajo s tem, da se ustavni odsek voli.

Ako želi visoka zbornica, da se volitev takoj sedaj izvrši, prekinem v to svrho sejo.

Poslanec dr. Šusteršič:

Takoj! Takoj sedaj!

Poslanec dr. Majaron:

Jaz mislim, da zadostuje, da se voli ustavni odsek sploh v današnji seji, ker pričakujem, da se bodo še stavili predlogi, katere bo, ako bodo sprejeti, odkazati ustavnemu odseku.

Deželni glavar:

Če ni ugovora, se lahko volitev koncem seje izvrši.

Poslanec dr. Krek:

Jaz bi želel, da bi se ustavni odsek, katerega je sklenila visoka zbornica voliti, volil takoj, in sicer za to, ker ima že ta odsek nekaj delokroga, nekaj dela, in vsled tega bi torej mislil, da bi ne bilo prav, ako bi čakali na konec seje. Saj volitev lahko hitro izvršimo.

Poslanec dr. Majaron:

V imenu svojih somišljenikov se izjavljam tudi za ta predlog, katerega je stavil gospod poslanec dr. Krek, torej da se takoj voli ustavni odsek.

Deželni glavar:

Torej prekinem sedaj sejo, da se volitev izvrši. (Seja prestane ob 12. uri 20 minut popoldne in se zopet otvori ob 12. uri 25 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 12 Uhr 20 Minuten Nachmittag unterbrochen und um 12 Uhr 25 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospod poslanec Hribar ima besedo!

Poslanec Hribar:

V imenu pristašev narodno-napredne stranke podati mi je kratko izjavo.

Narodno-napredna stranka je želela voliti tudi petero članov katoliško-narodne stranke v ustavni odsek. Ker mi je pa načelnik kluba katoliško-narodnih poslancev, gospod dr. Šusteršič rekel, da je ta stranka sklenila, da ne voli v ustavni odsek nikogar drugega, kakor petero svojih pristašev, zato tudi za pristaše narodno-napredne stranke odpade potreba, da bi volili v ta odsek pristaše katoliško-narodne stranke.

Toliko prosim, da se izvoli vzeti na znanje in toliko se mi je zdelo potrebno omeniti, da se nam ne bo kasneje morda očitalo, da so nas bogve kaki nagibi doveli do tega, da nismo volili v ustavni odsek pristašev častite katoliško-narodne stranke.

Izjavljam pa še enkrat, da bi bili mi vsi radi v odsek volili tudi gospode od katoliško-narodne stranke, če bi razmere bile drugačne, kakor so.

Abgeordneter Graf Barbo:

Aus den Ausführungen des geehrten Herrn Vorstanders entnehme ich, daß die Katoliško-narodna stranka die Absicht hat, nur Mitglieder ihrer Partei in den Verfassungsausschuß zu wählen. Unsere Partei hatte die Absicht, auch Mitglieder der katholisch-nationalen Partei zu wählen und ich habe mich auch an ein Mitglied der katholisch-nationalen Partei gewendet mit dem Ersuchen, uns die Liste ihrer Kandidaten bekannt zu geben. Nach den eben gehörten Ausführungen entfällt dies natürlich und können wir auch nicht andere als Mitglieder der liberal-nationalen und unserer Partei wählen.

Deželni glavar:

Mislim, da katoliško-narodna stranka ni imela namena, da bi nobenega člana ne volila v odsek. Saj imajo gospodje listke pripravljene. Voliti hoče morda le svoje člane v odsek.

Poslanec Hribar:

Saj se ni nič drugega konstatovalo!

Poslanec dr. Šusteršič:

Saj se ni nič drugega konstatovalo. Mi volimo svoje pristaše, oni naj pa volijo svoje!

Deželni glavar:

Torej prosim oddati listke!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Listki so oddani. Prosim gospoda poslanca dr. Majarona in barona Apfaltrerja, da prevzameta skrutinij. (Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Gospod poslanec dr. Majaron ima besedo, da naznani izid volitve,

Poslanec dr. Majaron:

Za volitev v ustavni odsek je bilo oddanih 32 glasovnic. Absolutna večina je torej 17 glasov. Po 19 glasov so dobili gospodje poslanci: ekselencija baron Schwegel, grof Barbo, baron Wurzbach, Luckmann, dr. Ferjančič, dr. Tavčar, Grasselli. Torej so ti gospodje izvoljeni, med tem ko so v manjšini ostali gospodje poslanci: Arko Mihael, dr. Krek, Jaklič, dr. Schweitzer in dr. Šusteršič, vsak s 13 glasovi. Izvoljenih je torej na ta način samo 7 članov ustavnega odseka.

Deželni glavar:

Ker je visoka zbornica sklenila voliti ustavni odsek 12 članov, torej vprašam, ali naj se volitev ponovi, da bo voljenih 12 članov, ali pa naj ustavni odsek sestoji samo iz 7 članov.

Poslanec dr. Šusteršič:

Mislim, da je samo po sebi umevno, da se za ostalih 5 mandatov izvrši nova volitev. 7 članov je izvoljenih, 5 jih je ostalo v manjšini, nasprotnih kandidatov ni bilo, torej se mora za teh 5 članov vršiti nova volitev.

Deželni glavar:

Če je visoka zbornica za to, da naj ustavni odsek sestoji iz 12 članov, je treba torej zopetne volitve.

Prosim gospode poslance, da oddajo listke za 5 članov, katere je še izvoliti.

Prekinem sejo, da gospodje napravijo listke.

(Seja prestane ob 12. uri 40 minut popoldne in se nadaljuje ob 12. uri 50 minut. — Die Sitzung wird um 12 Uhr 40 Minuten unterbrochen und um 12 Uhr 50 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim gospode poslance, da oddajo listke!

(Zgodi se. — Gehörte.)

Prosim zopet gospoda poslanca dr. Majarona in barona Apfaltrerja, da izvršita skrutinij.

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Prosim gospoda poslanca dr. Majarona!

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Pri dopolnilni volitvi v ustavni odsek je bilo oddanih 21 listkov. Absolutna večina znaša 11. Dobili so po 14 glasov gospodje: Arko Mihael, Jaklič, dr. Krek, dr. Schweitzer in dr. Šusteršič, med tem ko je bilo oddanih 7 praznih glasovnic.

Deželni glavar:

Prej imenovani gospodje so torej izvoljeni in so sprejeli volitev, tako da obstoji sedaj odsek iz 12 članov.

Prosim gospoda zapisnikarja, da sedaj naznani še naprej peticije.

Peticije, ki so vložene bile glede volilne reforme, se bodo izročile vse ustavnemu odseku.

(Pritrjevanje. — Zustimmung.)

Gospodje poslanci se strinjajo s tem.

Tajnik Uršič

(bere — liest):

Društvo «Lovski klub» v Idriji prosi za premembo § 17. lovskega zakona z dne 28. februarja 1786.)

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Posestniki vasi Radlek, občina Bloke, prosijo, da bi deželni tehnik izdelal načrte za ondotni vodovod, in za podporo.

(Se izroči upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Kristan Ethin in kons. prosijo, da se vpelje splošna in enaka volilna pravica.

(Se izroči ustavnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Predsedstvo ljudskih shodov Kamna gorica, Kamnik, Litija, Mojstrana, Polje, Preska, Radeče, Škofja Loka, Tržič, Vrhnika s peticijo za splošno in enako volilno pravico.

(Se izroči ustavnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Mauer A. v Zagorju ob Savi prosi za dovolitev deželnega prispevka za zgradbo železnega mostu čez Savo pri Sv. Jakobu.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Zdravstveni okrožni zastop v Žužemperku prosi, da se stroški za uradne ordin. dni v Smuki, Ambrusu in Ajdovcu plačajo iz deželnega zaklada.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Slov. učiteljsko društvo v Ljubljani prosi za zboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dramatično društvo v Ljubljani prosi podpore za sezono 1904/05 in 1905/06.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Kranjska podružnica avstr. pomožnega društva za bolne na pljučih prosi stalne letne podpore.

(Se izroči finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Deželni glavar:

Naznanjam, da sta meni bila izročena dva nujna predloga glede volilne reforme, in sicer je bil nujni predlog glede spremembe deželnega reda in deželnega volilnega reda izročeno po gospodu poslancu dr. Šusteršiču in tovariših, in od gospoda poslanca Ivana Hribarja in tovarišev nujni predlog v zadevi spremembe državnoborskega volilnega reda.

Ker bi utemeljevanje teh nujnih predlogov gotovo dolgo časa trajalo in ker je sedaj že skoro četrt na dve, menim, da se utemeljevanje danes odloži, zlasti pa povdarjam, da bi to kazalo tudi zaradi tega, da bi se vendar prej še, če mogoče, načelniki klubov sešli in se dogovorili o stvari, kako naj bi se tukaj obravnavala, da bi ne nastale zopet težave, kakršne smo danes videli v malenkostni formalni zadevi glede volitve v odsek za volilno reformo; kajti potem bi bilo naše zasedanje zopet brezuspešno. Jaz sem toraj mnenja, da je, ker se dve stranki že strinjata v tem, da se razpravlja o preosnovi volilne pravice, že dan predmet za obravnavanje in delovanje deželnega zbora in da je le na ta način mogoče, da se ti nujni predlogi spravijo v dotični odsek.

Zato polagam važnost na to, da bi gospodje načelniki klubov ravno v tej zadevi stopili v dogovor in če se isti dožene, je potem mogoče, da se o predlogih res mirno obravnava in sklepa. Gospoda načelnika obeh slovenskih klubov sta itak tukaj, gospod poslanec ekszellenca baron Schwegel pa je sicer odsoten, mislim pa, da mu bo mogoče že priti te dni...

Abgeordneter Graf Barbo:

Er kommt zwar diese Tage nicht, aber ich bin Obmannstellvertreter des Klubs.

Deželni glavar:

Torej je mogoče, da se spravi zadeva v pravi tir. Zato tudi ne bom prej zbornične seje sklical, dokler ne dobim od gospodov klubovih načelnikov poročil, da je delovanje deželnega zbora zagotovljeno.

Dan prihodnje seje bom pismeno naznanil, za danes pa sklepam sejo z dostavkom, da se bo prihodnjič nadaljeval današnji dnevni red. (Z galerije se vsujejo med gromovitimi Živijo-klici in ploskanjem kope papirčkov z napisom: «Ven s splošno in enako volilno pravico!» — Von den Galerien werden unter stürmischen «Živijo»-Rufen und Händeklatschen Massen von Papierzetteln mit der Aufschrift: «Ven s splošno in enako volilno pravico!» ins Haus gestreut.)

Opozarjam galerijo, da te demonstracije prav nič treba ni bilo, ker ima deželni zbor, kakor je videti, itak dobro voljo, razpravljati o tem vprašanju. S temi listki se pa gotovo ne bo vplivalo na deželne poslance.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 10 minut popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr 10 Minuten Nachmittag.

